

До редакції журналу «Реєстрація, зберігання і обробка даних»

*Вітаю головного редактора журналу
члена-кореспондента НАН України **В.В. Петрова**
з 70-річним ювілеєм, бажаю доброго здоров'я,
щастя та нових творчих звершень.*

*Президент
Національної академії наук України
академік НАН України*

 Б.Є. Патон

До 70-річчя члена-кореспондента НАН України В.В. Петрова

Вячеслав Васильович Петров народився 3 серпня 1940 року на півночі Слобожанщини в м. Ліски Воронежської області (Росія) у сім'ї робітників.

У рідному місті пішов до школи, закінчив її та 1957 року вступив до Харківського політехнічного інституту, який закінчив 1962 року. Отримав диплом з відзнакою за фахом «інженер-електромеханік». Вячеслав Васильович уже на другому курсі почав займатися науковою роботою і продовжив працювати в цьому ж інституті спочатку інженером, а потім старшим інженером.

1964 року вступив до аспірантури Інституту кібернетики АН УРСР за спеціальністю «Обчислювальна техніка». Його вчителем був видатний учений, академік Г.Є. Пухов. За цикл виконаних робіт по асоціативним запам'ятовуючим пристроям йому була присуджена 1-а премія на Українському республіканському конкурсі молодих дослідників. Там же ним були розпочаті фундаментальні дослідження по вивченню та розробці високорозподільних неорганічних світлочутливих матеріалів для оптичного запису інформації і фотолітографії. 1968 року В.В. Петров захистив кандидатську дисертацію та продовжив наукову роботу в Інституті кібернетики. За цикл досліджень з неорганічної фотолітографії в 1973 році В.В. Петрову (спільно з групою співробітників АН УРСР) була присуджена премія Президії АН СРСР за фундаментальні дослідження в галузі мікроелектроніки. Роботи з неорганічної фотолітографії, започатковані В.В. Петровим, стали одним з основних напрямків розвитку мікроелектроніки в світі. З 1969 року напрямком наукової діяльності В.В. Петрова стала розробка оптичних систем запису та зберігання інформації. Роботи з оптичного запису інформації були розпочаті в лабораторії мікроелектроніки Інституту кібернетики і підтримані академіком В.М. Глушковым.

1971 року В.В. Петров у складі колективу переведений до Інституту електродинаміки АН УРСР, основним науковим напрямком стає оптичний запис інформації, створюється сумісна з Мінрадіопромом СРСР лабораторія оптичних запам'ятовуючих пристроїв, яка після створення Інституту проблем моделювання в енергетиці АН УРСР реорганізується в Галузеве відділення оптико-механічних запам'ятовуючих пристроїв. В.В. Петровим було розширено коло досліджень у галузі оптичного запису інформації. Ним були виконані оригінальні дослідження по розробці нових реєструвальних середовищ, методів копіювання та перезапису інформації, нових елементів і вузлів оптико-механічних запам'ятовуючих пристроїв, розробці методів підвищення достовірності записаної інформації. На Всесвітньому електротехнічному конгресі в 1977 році вперше в світі, за сім років до появи перших компакт-дисків, ним була запропонована концепція оптичного диска як «єдиного носія інформації» та обґрунтовані принципи створення оптико-механічних запам'ятовуючих пристроїв.

З 1970 по 1981 рр. В.В. Петров — керівник лабораторії мікроелектроніки Інституту електродинаміки АН УРСР, начальник спільної лабораторії оптичних запам'ятовуючих пристроїв міністерства радіопромисловості СРСР та Академії Наук УРСР.

1983 року В.В. Петров захистив докторську дисертацію на тему «Физико-технические основы создания запоминающих устройств большой емкости на оптических дисках», яка дала поштовх новому науковому напрямку з оптичного запису інформації й отримала вагому підтримку Нобелівських лауреатів, академіків АН СРСР М.Г. Басова та О.М. Прохорова.

З 1981 по 1987 рр. В.В. Петров — керівник Галузевого науково-дослідного відділення оптико-механічних запам'ятовуючих пристроїв Мінрадіопрому СРСР при Інституті проблем моделювання в енергетиці АН УРСР, заступник директора інституту.

1987 року В.В. Петров був призначений директором Інституту проблем реєстрації інформації (ІПРІ) НАН України, створеного на базі Галузевого науково-дослідного відділення оптико-механічних запам'ятовуючих пристроїв.

У січні 1988 року В.В. Петров був обраний членом-кореспондентом АН УРСР, а в березні 1988 року призначений заступником академіка-секретаря Відділення інформатики, обчислювальної техніки і автоматизації.

У 90-х роках В.В. Петров значну увагу приділяє питанню інформатизації України. Ним розроблена концепція і створена система масового розповсюдження комп'ютерної інформації каналами широкомовного телебачення, яка визнана кращим винаходом України 1993 року. З 1991 по 2000 рік він був головним редактором електронної комп'ютерної газети «Все-Всім», створеної на базі цієї системи, за допомогою якої здійснювалося розповсюдження в Україні науково-технічної, економічної, політичної та інших видів інформації. Офіційне відкриття електронної комп'ютерної газети відбулося на засіданні Президії НАН України 01.03.1991 р., на яке приїхав один із авторитетних учених у галузі інформатики — академік Російської академії наук А.І. Савін.

В.В. Петров є ініціатором розробки Програми інформатизації м. Києва, під його керівництвом створена Концепція інформатизації м. Києва, і в ІПРІ НАН України розроблена корпоративна комп'ютерна мережа Київської міської державної адміністрації.

В.В. Петров зробив великий внесок у забезпечення вчених України науковою інформацією усього світу — реферативними виданнями баз даних «Current Contents» Інституту наукової інформації США (ISI), яка охоплює 242 галузі знань. Поєднання прогресивної технології збору та реферування журналів і наукових праць, впроваджені ISI, з можливостями розповсюдження цієї інформації в Україні за допомогою електронної комп'ютерної газети «Все-Всім» дозволила українським ученим і фахівцям оперативно одержувати матеріали «Current Contents». В.В. Петров є ініціатором створення і головним редактором «Українського наукового реферативного журналу «Джерело», який видається з 1995 року і став єдиним в Україні реферативним журналом, що реферує наукові праці з усіх галузей знань. З 1998 року також головний редактор фахового науково-технічного журналу «Реєстрація, зберігання і обробка даних».

У 90-ті роки перелік наукових напрямків діяльності В.В. Петрова поповнився запропонованим і розробленим принципово новим методом цифрового неруйнівного оптико-механічного відтворення звуку з раритетних носіїв інформації. Під його керівництвом було розроблено унікальне обладнання, визнане фахівцями найкращим в світі. На цьому обладнанні здійснено перезапис унікальної колекції українського фольклору О. Роздольського, всесвітньо відомої колекції єврейського музичного фольклору Береговського, воскових циліндрів із записами видатного датського композитора Карла Нільсена, які становлять національну цінність Данії, циліндрів зі звукової колекції Національної бібліотеки у Варшаві та циліндрів Державного центрального музею музичної культури ім. М.І. Глинки (Росія).

Під керівництвом В.В. Петрова здійснюється також розробка систем довготермінового зберігання інформації. На комп'ютерні носії вже переведений архів засідань Пре-

зидії НАН України за період з 1970 по 2001 рр. 2008 року до 90-річчя НАН України була видана на компакт-дисках ювілейна збірка наукових доповідей видатних учених України. Розроблені принципи створення цифрового носія з терміном збереження понад 1000 років. Такий носій може знайти застосування для збереження інформації державних архівів, Центру збереження страхової технічної документації, а також, у відповідності з програмами ЮНЕСКО, для збереження в цифровому вигляді світового культурного надбання.

Одна з останніх науково-технічних розробок, виконання якої очолює В.В. Петров, — це розробка на замовлення Мінпромполітики України технології і устаткування для виготовлення високоефективних мікропризмових світлоповертальних елементів. На сьогодні аналогічною технологією, крім ІПРІ НАН України, володіють тільки дві фірми в світі — фірма 3М та Everi Dennison. На основі цієї технології були створені оптичні компенсатори з мікропризмовою структурою Френеля для діагностування та лікування косоокості у дітей та хворих на вікову макулодистрофію, впровадженням яких стала розробка діагностичного набору мікропризмових компенсаторів косоокості КК-42.

Результати наукових досліджень В.В. Петрова відображені у близько 600 наукових працях, серед яких 8 монографій, винаходи захищені понад 230 авторськими свідоцтвами СРСР, патентами України та інших країн.

Професором В.В. Петровим створена своя наукова школа. Ним були підготовлені 4 доктори наук, 12 кандидатів наук. В.В. Петров приділяє увагу і науково-педагогічній діяльності. Він викладав курс лекцій у Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут» та Київському Національному університеті ім. Тараса Шевченка.

В.В. Петров є одним з академіків-засновників Академії технологічних наук України, членом Науково-технічної ради Національної програми інформатизації, членом Координаційної ради з питань інформатизації при Верховній Раді України, одним із засновників і вже більше ніж 20 років членом Наукової ради НАН України «Інтелектуальні інформаційні технології», членом Бюро Відділення інформатики НАН України, членом Ради директорів наукових бібліотек і науково-інформаційних центрів національних академій наук при Міжнародній асоціації академій наук, членом правління ряду наукових асоціацій, спеціалізованих рад із захисту дисертацій, членом редакційних колегій, співзасновником і членом правління «Фонду Глушкова».

За період наукової діяльності В.В. Петров отримав державні нагороди, вітчизняні наукові премії та звання: премія Президії АН СРСР — за фундаментальні дослідження в галузі мікроелектроніки (1973 р.); премія ім. С.О. Лебедєва — за цикл робіт у галузі оптичного запису інформації і створення запам'ятовуючих пристроїв великої ємності (1991 р.); Перша щорічна премія Держпатенту України «Винахід року» — за винахід «Спосіб передачі та прийому даних по каналу телевізійного мовлення» (1993 р.); премія ім. В.М. Глушкова — за розробку теоретичних основ і впровадження методів і засобів організації інформаційних процесів у виробничих і науково-технічних комплексах (1996 р.); почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України» (1998 р.); орден «Знак пошани» (1986 р.); орден «За заслуги» III ступеня (2003 р.); відзнака НАН України «За наукові досягнення» (2007 р.); Почесна грамота Державного департаменту з питань зв'язку та інформатизації Міністерства транспорту та зв'язку України (2007 р.); Державна премія України в галузі науки і техніки (2008 р.); орден «За заслуги» II ступеня (2008 р.) та іноземні відзнаки: дипломи Міжнародного товариства оптичної техніки (SPIE) (1997 р.) та Міжнародної академії лідерів бізнесу і адміністрації (1997 р.). Національну нагороду Henry Ford European Conservation Awards (1999 р.) — за видатний внесок у збереження навколишнього середовища і культурного надбання.